

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет культури і мистецтв**

Кафедра образотворчого мистецтва і дизайну

**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ
ЗАСОБАМИ ОЛІЙНОГО ЖИВОПИСУ**

**Кваліфікаційна робота (проект)
Пояснювальна записка
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»**

Виконав: студент 16-421 групи
Спеціальності 023 Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація
Спеціалізація: художня культура,
комп'ютерний дизайн
Освітньо-професійної (наукової) програми
Образотворче мистецтво, декоративне
мистецтво, реставрація
Лелеко Катерина Миколаївна

Керівник професор Чуприна В.Г.
Рецензент голова правління Херсонського
осередку Національної спілки художників
України Ковач О.А.

Херсон – 2021

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ 1. Художній образ як категорія мистецтва в живописі	5
1.1. Поняття художнього образу в мистецтві.....	5
1.2. Єдність теми та ідеї в живописному творі.....	7
Розділ 2. Специфіка виконання твору в техніці олійного живопису	11
2.1. Шляхи та засоби пошуку образу в живописі	11
2.2. Послідовність виконання твору в техніці олійного живопису.....	13
Висновки	16
Список використаних джерел	18

ВСТУП

З соціокультурної необхідності мистецтва випливають його основні особливості: особливе ставлення мистецтва до дійсності і особливий спосіб ідеального освоєння, який ми знаходимо в мистецтві та який називається художнім образом. Інші сфери культури - політика, педагогіка звертаються до художнього образу, щоб «елегантно і ненав'язливо» висловити зміст. Художній образ - це структура художньої свідомості, спосіб і простір художнього освоєння світу, існування і спілкування в мистецтві. Художній образ існує як ідеальна структура на відміну від твору мистецтва, матеріальної реальності, сприйняття якої народжує художній образ.

Саме в категорії художній образ акумулюються найважливіші специфічні особливості мистецтва, існування художнього образу позначає межі мистецтва. Якщо підходити до художнього образу функціонально, то він постає як: по-перше, категорія, що позначає властивий мистецтву ідеальний спосіб художньої діяльності; по-друге, це структура свідомості, завдяки якій мистецтво вирішує два важливі завдання: освоєння світу - в цьому сенсі художній образ - спосіб освоєння світу; і передачу художньої інформації. Художній образ виявляється категорією, яка окреслює всю територію мистецтва. З огляду на вищезазначене, темою дипломної роботи обрано: «Рішення творчих завдань в творі у техніці олійного живопису».

Мета: створення твору у техніці олійного живопису.

Виходячи з мети даного дослідження були поставлені такі **завдання:**

1. Проаналізувати наукову літературу з проблематики дослідження.
2. Висвітлити роль художнього образу у мистецтві.
3. Визначити властивості та технічні прийоми художньої техніки олійного живопису.

4. Виокремити етапи створення композиції в техніці олійного живопису.

Об'єкт дослідження: процес створення художнього твору.

Предмет дослідження: специфіка виконання твору у техніці олійного живопису.

Методи дослідження: аналізу – для поглибленого розгляду засобів виразності техніки олійного живопису та застосування їх для рішення творчих завдань у живописному творі, пізнавальний – для аналізу властивостей та характеристики художнього образу у мистецтві; метод синтезу – єдність теми та ідеї художнього образу, технічний метод – застосування техніки олійного живопису для створення композиції.

Структура роботи: Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків і списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ХУДОЖНІЙ ОБРАЗ ЯК КАТЕГОРІЯ МИСТЕЦТВА В ЖИВОПИСІ

1.1. Поняття художнього образу в мистецтві

. Композиція в образотворчому мистецтві – це побудова художнього твору, яка обумовлюється його змістом, призначенням та характером, необхідністю передати основний творчий задум, ідею твору найбільш переконливою зрозуміло. Головне у композиції – відтворення художнього образу. Один із підрозділів дисертації, що має тему «Художньо-стилістичні особливості станкового портрету в живописі Харкова ХХ–ХХІ століть» автор цієї статті присвятив дослідженню ритмічного та кількісного розподілення тіней й світла в творах В. Л. Ганоцького [13].

Словник тлумачить слово «портрет» як «відтворення певних рис конкретної людини, якими їх бачить художник». При оцінці портрета найбільш важливою його гідністю прийнято вважати передачу індивідуальних особливостей моделі. Портрет – мальоване, фотографічне або скульптурне зображення людини чи групи людей, жанр образотворчого мистецтва [14]. Важливим критерієм портрета є подібність зображення до моделі. Вона досягається не лише правильною передачею зовнішніх ознак портретованого, але й розкриттям його духовної суті, єдністю індивідуальних і типових рис, які відтворюють певну епоху, середовище, національність. Ставлення художника до моделі, її світогляду передають авторську оцінку портрета [1, с. 88]. Портретисти - перші і найзіркіші спостерігачі, помічають властивості людського характеру, прояви темпераменту, звички і жести, рухи і манеру говорити; виділяють індивідуальні риси кожної моделі. Портрет будується на основі загальних закономірностей композиції. Але ці закономірності набирають у портретній композиції специфічного змісту й емоційної виразності. Існують загальні принципи побудови портрета. У вирішенні композиційного центра необхідно спиратись на знання основних законів сприйняття. При сприйнятті предметів центральний зір людини завжди

спрямований на найбільш важливий об'єкт. Інші об'єкти залишаються в ділянці периферійного зору [20, с. 90.] Уміння будувати колірну композицію засноване на гарному знанні і використанні властивостей двох «протистоянь» колірних груп: теплих - червоний, оранжевий, жовтий і холодних - зелений, синій і пурпурний. Приємне для очей поєднання фарб в живописному творі може включати кольори лише однієї з двох груп, і тоді це буде тепла або холодна гармонія. Але це не єдиний можливий шлях. Для поживлення композиції можна використовувати і контрастні кольори. Існуючі правила колірної композиції спираються на три кольори - червоний, жовтий і синій, які є основними. Три інші важливі кольори прийнято вважати додатковими, оскільки кожен з них складається з двох основних: помаранчевий - з червоного і жовтого, пурпурний - з червоного і синього, зелений - з жовтого і синього. Зелений є додатковим до червоному, помаранчевий - до синього, пурпурний - до жовтого. Якщо основний колір поставити поруч з його додатковим, вийде колірний контраст. Колірний контраст оживляє зображення, розбурхує сприйняття, а гармонія налаштовує на спокійний лад. В рідких випадках непоганий результат дає сусідство «протиборчих» кольорів. Наявність кольору у зображенні не вимагає значних змін в головних принципах композиції. поєднання основних форм або ділянок сильного, рівного кольору необхідно організувати в композиції таким чином, щоб зберегти відчуття порядку і рівноваги. У цих форм безліч кольорів і відтінків. У чорно-білій композиції виділяються і, отже, привертають увагу чисто-чорні і чисто-білі ділянки. У кольоровому творі провідна роль належить насиченим кольорам. Направлення світла по відношенню до моделі виявляє форму та структуру. Коли джерело світла знаходиться прямо перед об'єктом, освітлення стає плоским та об'ємність ледь помітна. По мірі зміщення джерела світла в сторону рис обличчя поступово знаходять форму. Опрацювання деталей залежить й від того, на якій висоті знаходиться джерело світла по відношенню до моделі. Якщо воно знаходиться на рівні обличчя, зображення вийде безтіньовим та плоским. Якщо ж підняти його вище, з'являться тіні від носа,

брів и скул. Освітлення, направлене під прямим кутом, дає густі тіні. При освітленні голови знизу тіні розташуються вище, що додасть обличчю зловісне вираження. Всі згадані прийоми відносяться й до природнього, й до штучного освітлення. Використовуючи штучне освітлення, важливо засвоїти головне: одне джерело світла, чи то прожектор, або спалах, повинен стати основним. Один з них встановлюється так, щоб здобути середнє освітлення між жорстким, бічним і плоским, фронтальним. На цьому наголошує опуклість скул і робить обличчя вужчим, а його риси - м'якшими. Друге джерело грає роль «заповнюючу», воно не дає тіней, а навпаки, висвічує їх. Це джерело повинно бути набагато слабкіше першого (близько третини його потужності), а світло - більш розсіяним. Щоб виключити появу тіней від другого джерела світла, краще поставити його якомога ближче до себе або встановити проти основного джерела світла відбивач - лист білого картону чи паперу [21]. Як зазначає дослідник, у процесі створення художнього образу митець завжди ставить перед собою конкретні функції і задачі і шукає спосіб для трактування реальності, а це в свою чергу формує певні художньо-естетичні закономірності окремих творів мистецтва [17, с.108].

Отже, ґрунтуючись на внутрішньому світі людини, її психології, художник будує всю образотворчу сторону портрета, використовуючи художні засоби виразності (вибір формату, аксесуари, пози, розміщення в просторі, колористичне вирішення тощо). Засоби композиції портрета можуть бути загальними й специфічними. Важливим компонентом композиції є колористичні й тональні відношення. Художник часто будує колорит на великих контрастних плямах, тому що зображення людини охоплює основну частину картини.

1.2. Єдність теми та ідеї в живописному творі

Художній образ є наочним, тобто доступним для сприйняття, і чуттєвим, тобто безпосередньо впливає на почуття людини. Тому можна сказати, що образ виступає як наочно-образне відтворення реального життя. При цьому необхідно мати на увазі, що автор художнього образу - письменник, поет, художник або артист - не просто намагається повторити, «подвоїти» життя. Він його доповнює, домислює по художніми законами.

На думку М. Моклиці образ це «головний елемент художнього світосприйняття і його об'єктивації. На відміну від поняття, яке завжди безособове, образ втілює суб'єктивне світосприйняття. Художній образ є первісне (обов'язково суб'єктивно-чуттєве) узагальнення світу» [10, с. 37, 176]. У рамках функціонального підходу художній образ трактують як форму відображення дійсності, досвіду та знань людини, що має конкретно-чуттєву основу з настановою на підкреслено-емоційний характер вираження певної думки і відрізняється узагальненістю змісту, який передає [6, с. 14]. В.М. Назарець кваліфікує художній образ як специфічну форму відображення дійсності крізь призму конкретно-чуттєвої даності предмета зображення, під якою розуміється сукупність індивідуально-предметних ознак, які активуються у людській свідомості [3, с. 97]. В. А. Кухаренко визначає художній образ з погляду кумулятивності, тобто як узагальнюючий, збірний, синтетичний, такий, що побудований на основі словесних образів, локалізованих у рамках контексту [5, с. 11]. Художній образ – особлива форма естетичного освоєння світу, за якої зберігається його предметний чуттєвий характер, його цілісність [18]. Також, різні тлумачення художньому образу надають словники. «Художній образ – один з найважливіших термінів естетики та мистецтвознавства, що використовується для позначення зв'язку з дійсністю і мистецтвом та найбільш концентровано відображає специфіку мистецтва в цілому; специфічна, властива мистецтву форма відображення

дійсності, що виявляє загальне через конкретне, індивідуальне, яке виникає у творчому процесі митця і втілюється в матеріальній формі» [12]. За допомогою художнього образу мистецтво здійснює свою специфічну функцію – приносити людині естетичну насолоду і спонукати художника творити за законами краси [5]. «Художній образ – загальна категорія художньої творчості, форма трактування та освоєння світу з позиції певного естетичного ідеалу шляхом створення об'єктів, що естетично впливають». На відміну від наукової діяльності художня творчість глибоко суб'єктивно і носить авторський характер. Тому на кожній картині, в кожному вірші, у кожній ролі друкується особистість творця. У мистецтві особливо значна роль уяви, фантазії, вигадки, що неприпустимо в науці. Однак в деяких випадках засобами мистецтва можна набагато більш адекватно відтворити дійсність, ніж за допомогою наукових методів [4]. Наприклад, почуття людини - любов, ненависть, прихильність - неможливо зафіксувати в суворих наукових поняттях, а шедеври класичної літератури або музики успішно справляються з цим завданням.

Ідейне втілення у живописі часто розташовується в центрі уваги науковців. Поняття «сюжетна картина» не рідко вживається як синонім до такого поняття як «композиція». Окрім того, як правило, композиційний аналіз картини демонструє схему сюжетної побудови, а більшість досліджень композиції базується саме на вивченні ідейних живописних творів. Такими є праці М. В. Алпатова, І. Є. Данилової, М. М. Волкова, С. М. Даніеля та ін. Теоретичні питання, які є пов'язаними з поняттям теми, сюжету та ідеї, знаходимо й у М. С. Кагана, Б. Успенського, В. А. Фаворського та ін.

Художній образ є складним багатоплановим утворенням. Він починається конкретно із задуму художника, що виступає своєрідним початковим ескізом до майбутнього образу. Технічні навички, майстерність мають особливе значення при виконанні кожної творчої роботи. Будь-яка художня ідея вимагає опредметнення. Опредметнення відбувається за рахунок відтворення

художнього твору, що існує в часі та просторі. Жоден твір не може існувати без теми та ідеї художнього образу.

Художній образ також представляє собою єдність сенсового змісту і матеріального втілення. Та часом задум та його втілення у матеріалі бувають далекі один від одного за попереднім уявленням готової роботи. Саме тому, задум самого художника, реалізація цього задуму у мистецькому творі, не завжди співпадають та часто можуть дуже кардинально різнитися. Можна навести достатньо прикладів, коли митці зізнавалися в тому, що задум дійсно складно втілити в матеріал. Відповідно естетичним і психологічним законам творчого процесу художній образ існує на трьох основних рівнях – як образ-задум, як художній твір і як образ-сприйняття. Творча робота студента передбачає врахування всіх цих складових. Як зазначає дослідник, у процесі створення художнього образу митець завжди ставить перед собою конкретні функції і задачі і шукає спосіб для трактування реальності, а це в свою чергу формує певні художньо-естетичні закономірності окремих творів мистецтва [18, с.108].

Ідея постає організуючим початком художньої діяльності та є умовою цілісності самого твору, вона насичена якостями об'єкта зображення. Коли тема та ідея в єдності, спільний зміст виступає головним й складає сутність явища. Цілісним образно-естетичним сенсом твору є художня ідея. Вона, по відношенню до загальної системи конкретного твору, відіграє реальну синтезуючу роль, частин твору, втілюється в конфлікті, сюжеті, характері, композиції. Також слід вміти розрізняти втілену художню ідею від такої ідеї, як ідея-задум художника та ідея, сприйнята художньою критикою, мистецтвознавством, історичною традицією тощо. В осягненні художньої ідеї найважливішу роль відіграє безпосереднє естетичне індивідуальне сприйняття твору. «Художній образ – це змістовна форма мистецтва, форма мислення в мистецтві. Це інакомовна, метафорична думка, що розкриває одне явище через друге» [9, с. 195]. Слід відмітити, що при повторному сприйнятті ідея має особливість розкриватися набагато глибше, при цьому відкриваючи свої нові

сторони та грані. Ідея та тема твору мистецтва у класичній естетиці постає для нас одночасно й художнім образом, або ж художнім символом твору. За словами М. Шумка «Символ – це образне відтворення ідеї, яке, з одного боку, володіє внутрішньою визначеністю, а з другого – потенційною нескінченністю смислових перспектив, які ніколи не вичерпують тієї чи іншої інтерпретації» [20].

Таким чином, можна сказати, що спільність теми та ідеї є формою подання змісту твору у загальному розумінні та, відповідно, елементами змісту композиції твору, а тому вони є елементами композиції станкової роботи. Подібні перспективи подальших досліджень у даному напрямку також можуть бути пов'язані із вивченням особливостей пластично-кольорового втілення предметного змісту, відтворення змісту сюжету, а й також виявлення різноманітних елементів композиції станкового твору, їх функцій та зв'язків між ними.

РОЗДІЛ II. СПЕЦИФІКА ВИКОНАННЯ ТВОРУ В ТЕХНІЦІ ОЛІЙНОГО ЖИВОПИСУ

2.1. Шляхи та засоби пошуку образу в живописі

Техніка живопису – це інструмент справжнього мистецтва, без якого не можливе існування творчості. Можливості олійного живопису неймовірно широкі. Він виконується на різновидних основах, на численних видах ґрунту та різними сортами пензлів. Його барвисті шари можуть бути тонкими та пастозними, прозорими та щільними, блискучими та матовими, світлими та дуже глибокими за тоном. З багатошаровим живописом у техніці олія також є місце для живопису «по сирому». А ще на відміну від гуаші, темпери та акварелі, колір олійної фарби має властивість залишатися в процесі висихання роботи незмінним, якщо технологія живопису не порушена. Основними достоїнствами олійного живопису є податливість багатьох можливостями живописного матеріалу та відносна міцність барвистих шарів, гнучкість. Та основними недоліками є схильність до потемніння й пожовтіння матеріалу під впливом часу; ускладнення технологічних вимог у разі тривалої роботи.

До основних виразних засобів живопису відносять колір, мазок, лінія, пляма, колірний та світловий контраст. Важливу роль в створенні картини грає колорит - загальний колірний настрій картини. Існують різні варіанти живописного виконання твору мистецтв (лінійно-площинне або об'ємно-просторове рішення) та інші виразні засоби створення картини. Ці питання розглядає композиція - дисципліна, що вивчає закони побудови картини. Зупинимося на основних виразних засобах живопису.

Колір - це властивість предметів відображати одні світлові промені і поглинати інші. Колір в природі і колір на картині - одне і те ж природне явище. Але є глибока різниця між ставленням художника до кольору в природі і його ставленням до кольору на картині. Колір в природі - явище зображуваної художником дійсності. Колір на картині - це художній засіб, елемент «мови» живопису. Колір - основний виразний засіб живопису. Він

експресивний, емоційний і може викликати різні асоціації. За допомогою кольору, різних кольорових поєднань, гармонійних схем можна передати різні стани і настрої.

Загальний колірний настрій картини, який утворює цілу систему, носить назву колорит. За допомогою колориту художник передає свої ідеї, свої переживання, стан і настрої. Цим якостям мають твори різних епох. Колорит буває теплим, холодним, світлим і темним. За ступенем насиченості і сили кольору - яскравим, стриманим, бляклим. Основа колориту - колірні і світлові відносини. Їх часто називають тональними, адже тон укладає в собі відношення світла і кольору. У живописі все будується на відносинах, які створюють певний колірний настрій. Зазвичай застосовується той чи інший ряд взаємопов'язаних кольорів та їх відтінків (гамма барвіста), хоча існує також живопис відтінками одного кольору (монохромна).

Мазок в живопису - слід пензля з фарбою, залишений художником на полотні, папері, картоні. Техніка залежить від індивідуальної манери художника, вона дуже різноманітна. Мазки - це, мабуть, один з найпоширеніших способів писання картин в живописі, за характером яких легко відрізнити динамічний малюнок від нудної роботи. Наповнений фарбою пензель, стикаючись з поверхнею листа, виконує той чи інший рух, після чого відривається від паперу, завершуючи тим самим мазок. Він може бути крапковим, лінійним, фігурним, чітким, розмитим, суцільним, переривчастим тощо. Пастозна техніка - це техніка написання картин щільним непросвітлюючим нерозбавленим густим мазком фарби, нанесеної на полотно за допомогою пензля або мастихіну. Пастозні фарби повинні бути густими, вологими, при цьому не стікаючи з поверхні полотна, а покриваючи його рівно і щільно, мазок до мазку. У цій техніці важливу роль відіграють лінія та пляма. Пляма - тональний, силуетне зображення об'єкта., вона є головним виразним засобом. Основна робота полягає у прокладанні потрібних тонів.

Таким чином можна відмітити, що живопис як один з видів образотворчого мистецтва є однією з найскладніших дисциплін досліджуваних у художніх учбових закладах. Багатоплановість живописної мови, технологічні особливості різних прийомів і матеріалів - все це вимагає від художника особливої ретельності і численних студій з ознайомлення з тією чи іншою технікою живопису. Таке поняття, як колорит, контраст, гармонія, теплохолодність - азбука художника, на якій будується будь-який твір живопису.

2.2. Послідовність виконання твору в техніці олійного живопису

Методика роботи над створенням композиційного твору в техніці олійного живопису має ряд етапів.

Першим та найголовнішим етапом є створення ескізів майбутньої роботи. Адже її подальший розвиток залежить саме від ескізів. В процесі роботи над композицією визначається все: техніка виконання, жанр, матеріали, розмір полотна й сам художній образ. При цьому також враховувалися такі особливості як гармонійне композиційне розташування об'єктів на вибраному полотні, кольоровий та тональний взаємозв'язок, акцентування головного і другорядного, а також естетична краса.

Ми вирішили написати портрет під назвою «Дівчина з віялом». Композицію ми обрали динамічну, на полотні зображений момент традиційного корейського танцю з віялами – пучхечхум, який вперше був представлений публіці в 1954 році. Ми намагалися показати красу корейських традицій. В процесі роботи над ескізом, ми знаходимось у постійному пошуку вдалої композиції, щоб отримати змогу точніше передати яскравість та насиченість національних традицій обраної країни. Після відтворення кольорових ескізів слід зробити декілька етюдів по ескізу, слідом за цим обрати найбільш вдалий. Це робиться для того щоб визначити головні колірні відношення та знайти загальний гармонійний кольоровий стан природи.

Другим етапом є вибір формату для роботи. Так як портрет в повний зріст здебільшого зображують на вертикальному форматі, ми обрали саме такий варіант. Обраний розмір 60 на 95. Передчасно виконаний ескіз допомагає краще закомпонувати об'єкти на великому полотні, адже він вже має гармонійно визначений композиційний центр в залежності від особливостей розміру полотна.

Третій етап – розміщення композиції на форматі. Так як основу будь-якої живописної роботи складає малюнок, ми зображуємо його, згідно з готовим ескізом, легкими лініями, надаємо форму та характер головним та другорядним об'єктам, визначаємо їх просторове розміщення в композиції.

Четвертий етап – підмальовок. Ми робили підмальовок починаючи з темних місць рідкою фарбою, не використовуючи білила. Головним завданням було покривати поверхню тонким шаром, майже прозорим й не замальовувати полотно великою кількістю пастозних шарів відразу. У живописному відношенні підмальовок вівся з розрахунком задля спрощення всіх подальших прописувань.

П'ятий етап – прописування. Починаючи з лесування робота тривала дотримуючись основного принципу живописного зображення – прагнення передати розташування об'єктів в середовищі [8]. Враховувався вплив кольору освітлення на зображувальний образ, передача кольорових та тонових відношень, ліплення об'єму мазками. Дивлячись на картину в розрізі, вона буде представляти собою декілька шарів різних матеріалів, що розташовуються за певним принципом й відповідають послідовному процесу її створення.

Шостий етап – узагальнення. Проаналізувавши роботу, ми визначали, яким її частинам потрібно придати більшого контрасту світлових відношень чи насиченості, або ж навпаки – приглушити їх. Підкреслювали деталі традиційного вбрання, його фактуру, рефлекси, уточнювали пропорції частин тіла. Уточнювали співвідношення

переднього та заднього плану. В самій роботі використовували змішування кольорів, не використовуючи чистий колір. Механічний результат змішування основних кольорів значно відрізняється. Як приклад, при змішуванні червоного, синього та жовтого променів - виходить білий колір, а при механічному - сірий колір; при оптичному змішуванні синього і червоного світлових променів ми отримаємо жовтий колір, при механічному - тьмяно-коричневий[2,с.10].

Таким чином, закінчивши нашу творчу роботу ми дійшли таких висновків. Робота в техніці олійного живопису проводилася поступовим нашаруванням за допомогою мазків. Визначалися світло-тіньові та колірні співвідношення між зображуваними об'єктами, враховувалася повітряна перспектива. В кінці процесу створення твору проводився аналіз роботи та її деталізація. Головне завдання у нашій роботі - грамотно виконаний ескіз, дотримання пропорцій та вдала передача об'єму й розташування об'єктів в композиційному середовищі.

ВИСНОВКИ

У процесі виконання кваліфікаційної роботи ми визначили, що композиція в образотворчому мистецтві – це побудова художнього твору, яка обумовлюється його змістом, призначенням та характером, необхідністю передати основний творчий задум, ідею твору найбільш переконливою зрозуміло. Головне у композиції – відтворення художнього образу. Портрет будується на основі загальних закономірностей композиції, ґрунтуючись на внутрішньому світі людини, її психології, художник будує всю образотворчу сторону портрета, використовуючи художні засоби виразності (вибір формату, аксесуари, пози, розміщення в просторі, колористичне вирішення тощо). Засоби композиції портрета можуть бути загальними й специфічними.

Дослідили художній образ, який є наочним, тобто доступним для сприйняття, і чуттєвим, тобто безпосередньо впливає на почуття людини. Тому можна сказати, що образ виступає як наочно-образне відтворення реального життя. Спільність теми та ідеї є формою подання змісту твору у загальному розумінні та, відповідно, елементами змісту композиції твору, а тому вони є елементами композиції станкової роботи. Художній образ є складним багатоплановим утворенням. Він починається конкретно із задуму художника, що виступає своєрідним початковим ескізом до майбутнього образу. Технічні навички, майстерність мають особливе значення при виконанні кожної творчої роботи. Будь-яка художня ідея вимагає опредметнення.

Визначили, що основних виразних засобів живопису відносять колір, мазок, лінія, пляма, колірний та світловий контраст. Важливу роль в створенні картини грає колорит - загальний колірний настрій картини. Існують різні варіанти живописного виконання твору мистецтва (лінійно-площинне або об'ємно-просторове рішення) та інші виразні засоби створення картини.

Зазначили, що живопис як один з видів образотворчого мистецтва є однією з найскладніших дисциплін досліджуваних у художніх учбових

зкладах. Багатоплановість живописної мови, технологічні особливості різних прийомів і матеріалів - все це вимагає від художника особливої ретельності і численних студій з ознайомлення з тією чи іншою технікою живопису. Таке поняття, як колорит, контраст, гармонія, теплохолодність - азбука художника, на якій будується будь-який твір живопису.

Описали поетапність створення творчої роботи. Першим етапом роботи над твором олійного живопису є праця над ескізами та їх кольоровим рішенням. Ескізи ми розробляли виявляючи композиційний центр, співвідношення світла, тіні та кольорів в роботі, визначаючи головні та другорядні об'єкти. Після цього тривала багаточасова робота - прописування.

Отже, наступними етапами є визначення формату, створення підмальовку, опрацювання композиції фарбами, узагальнення та деталізування роботи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. 100 найвідоміших шедеврів України. / Під заг. ред. М. Русяєвої. – К.: Автограф, 2004. – С. 496;
2. Астахова О.В., Крупа Т.М., Сушко В.А. Свята та побут Слобожанщини. - /Астахова О.В., Крупа Т.М., Сушко В.А Харків: Колорит, 2008;
3. Галич О.А. Теорія літератури / О.А. Галич, В.М. Назарець, Є.М. Васильєв; [за наук. ред. О.А. Галича]. – К.: Либідь, 2001. – С. 455;
4. Естетика : навч. посіб. / М. П. Колесніков, О. В. Колеснікова, В. О. Лозовий та ін. ; за ред. В. О. Лозового. – Київ : Юрінком Інтер, 2004. – С. 208;
5. Євсєєва Д. О. Художній образ як основна категорія мистецтва на прикладі живопису Алтаю / Д. О. Євсєєва // Молодий вчений. – 2016. – № 7. – С. 1079-1081. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://moluch.ru/archive/111/27432/> (дата звернення: 24.01.2019);
6. Колесова А.О. Художній образ Коханої/Коханого в англomовних поетичних текстах ХІХ–ХХ століття: лінгвокогнітивний та гендерний аспекти: дис. ...канд. філол. наук: 10.02.04 "Германські мови" / А.О. Колесова. – Херсон: Херсонський держ. ун-т, - С. 2012. – 210;
7. Кухаренко В.А. Інтерпретація тексту / В.А. Кухаренко. – Вінниця: Нова Книга, 2004. – С. 272;
8. Лесування. [Електронний ресурс] <http://slovopedia.org.ua/44/53403/297745.html> (дата звертання 21.03.2021);
9. Мізіна Л. Б. Естетична інтерпретація історії мистецтва: сучасне бачення /Лариса Борисівна Мізіна – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2006. – С.200;
10. Моклиця М. Основи літературознавства. Посібник для студентів. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2002. – С. 176 ;
11. Осадча О.А. П'ять поглядів на створення мистецького образу / О.А.Осадча // Вісник ХДАДМ. – Харків, 2013. – № 1. – С. 108–114;
12. Пасічний А. М. Енциклопедичний, ілюстрований тлумачний словник-довідник. – Одеса, 2005. – С. 508;

13. Пономаренко М. Художньо-стилістичні особливості станкового портрету в живописі Харкова ХХ–ХІ ст.: дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.05. Харків: ХДАДМ, 2016. – С. 403;
14. Портрет [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/>;
15. Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія та практика живопису», 3 рік навчання за спеціальністю 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво) / Розробник: О.О. Котова, С.Д. Мунтян Н.Г., Пахомова-Власова, М.В. Пономаренко. – Одеса, 2017;
16. Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія та практика живопису», 3 рік навчання за спеціальністю 6.020205 «Образотворче мистецтво *» / Розробник: О.О. Котова, С.Д. Мунтян Н.Г., Пахомова-Власова, М.В. Пономаренко. – Одеса, 2017;
17. Стась М. І. Академічний живопис : навчально-методичний посібник / М. І. Стась, Т. К. Касьян. – Черкаси : Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2010;
18. Художній образ. [Електронний ресурс] https://uk.m.wikipedia.org/wiki/Художній_образ (дата звернення 25.03.2021);
19. Шумка М. Л. Символізм у філософській культурі України: автореф. Дис. ... канд. філос. наук: спец. 09.00.05 «Історія філософії» / М. Л. Шумка. – Львів, 2001;
20. Яремків М. Композиція. Творчі основи зображення. Навч. Пос. – Львів: Підручники і посібники, 2005. - С.112;
21. Яремків М. Композиція: творчі основи зображення : навч. посіб. / М. Яремків – Тернопіль : Підручники і посібники, 2005. – С. 112;